

نگاهی به شیوه‌های اختصار نویسی در نفت

عقد قرارداد نفتی میان ویلیام ناکس داریسی (William Knox D'Arcy) و مظفرالدین شاه قاجار، در سال ۱۲۸۰ خورشیدی (۱۹۰۱ میلادی)، برای اکتشاف و استخراج نفت در ایران، ورود کاوشگران و حفاران نفتی را به منطقه غرب و جنوب کشور به دنبال داشت.

پس از امضای این قرارداد، عملیات حفاری در سال ۱۲۸۳ خورشیدی (۱۹۰۴ میلادی) در منطقه چپاسرخ در حوالی قصر شیرین آغاز شد، اما از آنجا که میزان نفت استخراج شده، اقتصادی نبود، عملیات متوقف و گروه برای ادامه کار عازم ماماتین در رامهرمز شد. حفاری در ماماتین نیز نتیجه بخش نبود و پس از دست نیافتن به نفت، در نهایت کار حفاری به میدان نفتون (مسجدسلیمان) انتقال یافت. در این منطقه بود که در سال ۱۲۸۷ خورشیدی (۱۹۰۸ میلادی) اولین چاه به نفت رسید و بهره‌برداری از آن آغاز شد. این موفقیت، نقطه عطفی در تاریخ منطقه و کشور بود.

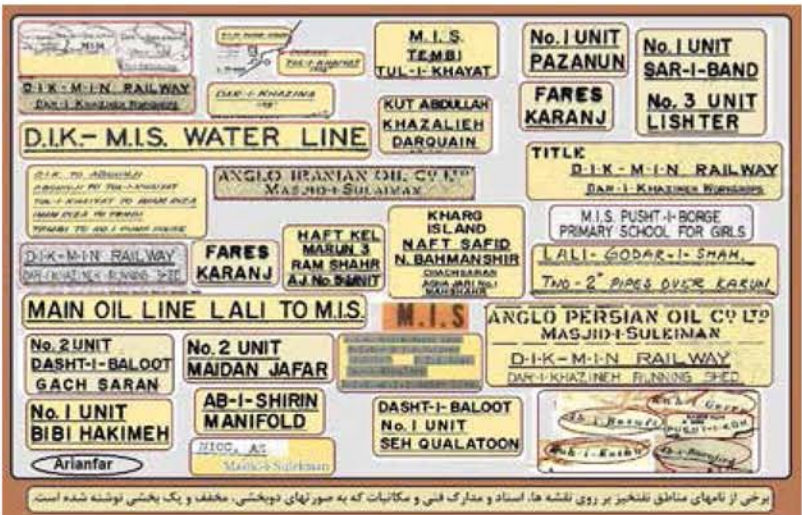
شروع اصطلاحات و اختصارات شرکت نفت ایران و انگلیس در مسجدسلیمان

مسجدسلیمان که در دامنه کوه‌های زاگرس قرار گرفته، در قرون وسطی «تلغر» و «تاقیل» از فعالیت‌های اکتشافی صنعت نفت «جهانگیری» و «تامدتی هم» «پارسوماش» نامیده می‌شد. ساکنان این منطقه، قومی نیمه بدوی و متکی بر معیشت شیبانی بودند که از دامنه‌های شمال غرب زاگرس و کوه‌های بختیاری به جلگه خوزستان آمده و مسجدسلیمان کنونی از جمله مناطقی بود که در آن سکنا گزیده بودند.

مسجد سلیمان، در زمان شروع عملیات اکتشاف و حفاری نفت و حضور نیروهای انگلیسی در منطقه، به «میدان نفتون» شهرت یافت و پس از تشکیل شرکت نفت انگلیس و ایران، تا قبل از سال ۱۳۰۳ خورشیدی (۱۹۲۴ میلادی) در تمام اسناد و نقشه‌ها «میدان نفتون» نامیده می‌شد. در واقع به منطقه میدان نفتون، مناطق نفت‌خیز هم اطلاق می‌شد؛ چرا که تا آن زمان، مناطق نفت‌خیز در همان میدان نفتون خلاصه می‌شد.

پس از کشف نفت و اهمیت یافتن این منطقه، در سال ۱۳۰۳ خورشیدی با تصویب لایحه ای در مجلس، منطقه میدان نفتون به «مسجدسلیمان» تغییر یافت. دلیل این مسأله نیز پیشینه تاریخی منطقه و از جمله وجود آثار باستانی در این منطقه بود. نحوه ایجاد اصطلاحات و اختصارات شرکت نفت انگلیس و ایران در منطقه شروع و توسعه فعالیت‌های نفتی در منطقه مسجدسلیمان از سال ۱۲۸۷ خورشیدی به رواج اسامی و واژه‌ها در منطقه مسجد سلیمان منجر که طی سال‌ها با زبان مردم محلی منطقه ادغام شد، به طوری که در هنگام محاوره بین مردم محلی منطقه، به کار بردن اصطلاحات انگلیسی با تلفظ زبان بومی امری رایج و عادی بود.

از جمله این واژه‌ها می‌توان به واژه انگلیسی «ام ای اس» (M.I.S) به معنی مسجدسلیمان اشاره کرد که خلاصه یا مخفف نام این شهر در زبان انگلیسی

برخی از نامهای مناطق نفتخیز بر روی نقشه‌ها، اسناد و مدارک فنی و مکاتبات که به صورتهای نوبختی، مخفف و یک بخشی نوشته شده است.

مخفف اسامی مناطق مختلف نفتخیز و یا کد مربوطه بر روی خودروهای شرکت نفت

(Masjed-I-Suleiman) است. همین طور واژه ام ای ان «M.I.N» که مخفف «Maidan-I-Naftoon» است.

واژه ای خاطره انگیز M.I.S در استفاده در مکاتبات و نامه نگاری‌های اداری انتخاب شده بود. یادآور مسجدسلیمان، زادگاه صنعت نفت ایران است. این نام در اندک مدتی در مکالمات روزمره نفتی‌های مناطق نفت‌خیز جنوب شهره شد و سرانجام، مترادف با نام مسجدسلیمان در شناسنامه این شهر نام آشنای صنعت نفت جهان ثبت شد.

اما مخفف‌سازی و اختصارنویسی مخفف (Abbreviation) در اسناد و مدارک شرکت نفت به سه شیوه صورت می‌گرفته است.

الف: در مورد اسامی دو واژه‌ای (دو قسمتی) که با حرف اضافه «نسبت» به یکدیگر متصل می‌شدند، به دلیل سهولت نوشتاری و یک شکل یا یونیفرم کردن اسامی مناطق مختلف نفتی در مکاتبات، نقشه‌ها و اسناد و مدارک روزمره که عموماً به زبان انگلیسی بود، به جای حرف اتصال کسره در فارسی، از حرف انگلیسی «I» استفاده می‌شد. سپس حرف اول هر واژه انتخاب و حرف I در وسط دو واژه قرار داده می‌شد.

به این ترتیب حرف I در وسط دو واژه می‌آمد و آنها را به یکدیگر وصل می‌کرد. مانند: «Masjed-I-Sulaiman» و یا «Maidan-I-Naftoon» که در نتیجه به صورت MIS یا MIN درمی‌آمد. همچنین

در برخی مواقع از نقطه برای مخفف‌سازی استفاده می‌شد و گاه نیز از نقطه صرف نظر شده و به دلیل یونیفرم کردن آن به صورت یک واژه جدید تبدیل می‌شد.

به این صورت بود که واژه «ام ای اس» با نام مسجدسلیمان عجین و وارد فرهنگ مردم منطقه شد؛ البته نام مسجدسلیمان در مدارک شرکت نفت، به صورت‌های دیگر مانند (Masjed-i-Suleiman)، یا (Masjed-I-Solaiman) یا (Masjed-I-Soleyman) نوشته می‌شد.

پس از توسعه میدادن نفتی و گسترده شدن مناطق مختلف نفت‌خیز و دامنه فعالیت‌های شرکت نفت انگلیس و ایران، این قاعده و روش نامگذاری در سایر مناطق گسترده‌تر شد. پس از آن نیز در تمامی مناطق ایران که عملیات کاوش، اکتشاف، حفاری، تولید و بهره‌برداری نفت انجام می‌شد، نامیدن مناطق عملیاتی با این شیوه رواج یافت.

برای آشنایی هر چه بیشتر خوانندگان، نام اختصاری چند منطقه به نام‌های دو واژه‌ای که با حرف برای اتصال نسبت به یکدیگر مرتبط می‌شدند و در مناطق مختلف نفتی کشور کاربرد داشته و در مکاتبات و اسناد و مدارک استفاده می‌شد، به این شرح ارائه می‌شود:

مسجدسلیمان (MIS)، میدان نفتون (MIN)، درخزینه (DIK)، سرنفتک (SIN)، گذار شاه (GIS)، چوب سرخ (SIS)، پشت برج (PIB)،

میانکوه (MIK)، چشمه علی (CIA)، تنگ گوگرد (TIG)، کوه خامی (KIK)، آب گلستان (AIG)، تل خیاط (TIK)، گذار چم (GIC)، تنگ تراک (TIT)، تنگ میشان (TIM)، پشت کوه (PIK)، تنگ تاسر (TIT)، پل کول (PIK)، نفت شاه (NIS)، کوه گیروه (KIG)، دشت بلوط (DIB)، آب شیرین (AIS) و سربند (SIB).

به روش دوم در مورد اسامی دو واژه‌ای مستقل بود که در نوشتن آنها به صورت اختصاری نیازی به استفاده از حرف اضافه یا ربط نبود و تنها از حروف اول هر واژه استفاده می‌شد. تعدادی از این نوع اسامی مورد استفاده در مناطق مختلف نفتی ایران به شرح زیر است:

گچ کورالو (گچساران امروزی)، کیلوکریم، شاه تسلیم (منطقه‌ای در اطراف گچساران)، گذار لندن (منطقه‌ای در نزدیکی مسجدسلیمان)، سی برنج، کمپ کرسنت، اسکاج کرسنت، آب گنجی، تولبران، هفتکل و نفت سفید؛ ج: در این شیوه، اسامی یک واژه‌ای، به صورت کامل یا به اختصار نوشته می‌شد. بسیاری از اسامی مورد استفاده در مناطق نفت‌خیز و غیر نفت‌خیز که فعالیت‌های نفتی در آنها انجام می‌شد، به صورت یک واژه ای است. این اسامی به طور کامل یا به طور اختصاری نوشته می‌شد.

از جمله این اسامی اهواز (Ahwaz) بود که گاه نیز به صورت (AZ) نوشته

می‌شد. برخی اسامی که تلفظ آنها به صورت دو بخشی (دو سیلابی) است از یک حرف بخش اول و یک حرف اول بخش دوم استفاده می‌شد. مانند: آغاچاری که (AJ)، گچساران (GS) و آبادان که (AD) یا (ABD)، و یا مسجدسلیمان (Masjed-I-Suleiman) که علاوه بر استفاده از اختصار سه حرفی (MIS) به شکل (MS) هم نوشته می‌شد.

گفتنی است، در مناطق و مراکز مهم نفتی مانند مناطق نفت‌خیز و پایلشگاه آبادان که اسامی به صورت مکرر در مراسلات پستی، مکاتبات، نقشه‌ها و سایر اسناد و مدارک استفاده می‌شد، گاه این اختصارنویسی ضرورت بیشتری پیدا می‌کرد.

شاید به همین دلیل بود که در مقاطعی از تاریخ صنعت نفت، اختصار نویسی و مخفف کردن اسامی در نوشتار فارسی هم رایج شد و به حروف لاتین اضافه شد. مانند اهواز (از)، گچساران (گ س)، آغاچاری (آج)، مسجدسلیمان (م س) و در مقاطعی از تاریخ این صنعت عظیم هم به جای نوشتن اختصار (مخفف) از کد نویسی استفاده می‌شده است.

اختصار نویسی یا کد نویسی علاوه بر استفاده در اسناد و مدارک، بر سایر تجهیزات مهم شرکت نفت انگلیس و ایران که نیاز به مشخص شدن مالکیت هر منطقه بود نیز مورد استفاده واقع می‌شد. مهم ترین این تجهیزات که تنوع و تعداد بیشتری را شامل می‌شد، اتومبیل‌های شرکت نفت در مناطق مختلف نفتی و عملیاتی بودند که محل درج این نام‌های اختصاری، برای اتومبیل‌ها روی درهای جلو در طرفین و در پشتی خودرو بود.

در نخستین کد نویسی‌ها برای هر منطقه، از کد مخبراتی همان منطقه استفاده می‌شد و بعدها این کدها به یک شماره سریال تبدیل شد. در مجموع برای کدنویسی از سه نوع کد یا شماره استفاده می‌شد که شماره سه رقم اول، همان که منطقه بود و شماره سه رقم دوم، شماره سریال نوع تجهیزات و شماره سه رقم سوم هم شماره ردیف تجهیز بوده که تعداد آنها را مشخص می‌کرد.

شماره ردیف سه رقمی تجهیزات یا خودروها در ابتدا یا از رقم ۱۰۰ و یا از رقم ۰۰۱ شروع می‌شد و بعدها کد نویسی منطقه حذف و استفاده از نام منطقه و سپس شماره سریال و در آخر شماره ردیف مرسوم شد. هم اکنون هم در تمامی مناطق نفت‌خیز و آبادان که تعداد خودروهای عملیاتی زیاد هستند، بعد از لوگوی شرکت ملی نفت، نام ادارات مربوطه و سپس دو شماره که شماره اول همان شماره سریال و شماره دوم شماره ردیف است، مورد استفاده قرار می‌گیرد؛ البته روی خودروهای استیجاری مناطق عملیاتی نیز برای کنترل و استفاده پهنه‌ای از آنها با همین شیوه کدگذاری می‌شود.

تهیه و تنظیم: پرویز آریانفر

یادداشت

موزه‌ها؛

شکل بهتری از توانمندسازی

اکبر نعمت الهی

موزه‌ها درهای واقعیت را روی مردم می‌گشایند. این واقعیتی است که باعث شده در طول تاریخ معاصر، موزه‌ها رو به سوی افق‌های گسترده‌تری باز شوند و با همین رویکرد نظام‌های سیاسی و جریان‌های فرهنگی به موزه‌داری به عنوان یک ابزار فرهنگی و آموزشی نگاه می‌کنند.

معمولاً دولت‌ها به دلیل کمبود منابع، توسعه فرهنگی را در اولویت برنامه‌های خود قرار نمی‌دهند و بیشتر سعی می‌کنند برنامه‌های رفاهی را در اولویت بگذارند. دولت‌های دموکراتیک، اما توسعه فرهنگی را هم اصل می‌دانند و در هر شرایطی عرصه فرهنگ را خالی نمی‌کنند؛ زیرا معتقدند که موضوعات فرهنگی، نوعی توانمندسازی مردم برای آینده است.

ایجاد موزه‌ها تلاش در مسیر توسعه و ترویج آموزش و ایجاد تگاهی واقعی به تاریخ است؛ زیرا با کمک موزه‌هاست که گمشده‌های هویت ملی به هم متصل می‌شوند و فرصت‌طلبانی که به تعریف تاریخ رو می‌کنند، از صحنه بیرون رانده می‌شوند. برای اداره درست یک کشور، نگاه درست به تاریخ یک ضرورت است و این ضرورت را نگارش درست به تاریخ پاسخ می‌گوید. موزه، ابزار درست دیدن تاریخ است، از این رو از زمان تشکیل موزه‌ها، واقعیت‌ها به صورتی بارزتر در معرض دید عموم قرار می‌گیرد.

تاریخ ایران معاصر بیش از یک قرن است که هم به لحاظ سیاسی و هم به لحاظ اقتصادی و... از پدیده‌ای به نام نفت تأثیر پذیرفته است. آغاز تاریخ مدرن ایران در نتیجه تزریق نفت به این جغرافیا شکلی دگر یافته است و بسیاری از اولین‌ها در ایران در نتیجه ورود نفت به زندگی مردم نخست در مناطق نفت‌خیز و سپس در کل کشور آغاز شده است. ما گرچه با نفت تاریخ معاصر را شکل داده‌ایم اما چنان که باید تا کنون نفت را در واقعیت زندگی مردم داخلی نگردانیم. با همین رویکرد بوده که در سال‌های اخیر مهندس زنگنه، وزیر نفت دستور تشکیل موزه‌های نفت را صادر کرده است.

موزه‌ها نه تنها در شرایط کنونی بر تحریف بسیاری از ابهامات نقطه پایان گذاشتند بلکه فرصتی شدند که در رهگذر آن بتوان درست‌تر به تاریخ نفت نگاه کرد و این همه با وجود دشواری‌هایی انجام شد که انجام کار فرهنگی در یک نهاد اقتصادی می‌تواند داشته باشد.

برای شکل دادن موزه در یک واحد صنعتی کاری دو چندان نسبت به دیگر سازمان‌ها باید انجام داد. در هر واحد فرهنگی این که چگونه باید یک موزه تخصصی را شکل داد چندان سخت و دشوار به نظر نمی‌رسد در حالی که در واحدهای صنعتی قانع کردن تشکیلات مادر به هزینه کردن بودجه برای امر فرهنگی تلاشی مضاعف می‌طلبد و ذخیره کردن و نگهداری کالا و اختصاص دادن ساختمان برای این امر در کنار هزینه‌ها دشواری‌های حتی بیشتری دارد. با تشکیل اداره کل موزه‌ها و مرکز اسناد صنعت نفت به دستور مستقیم وزیر نفت و زیر نظر مستقیم ایشان در فاصله کوتاهی دو موزه نفتی که هر یک به لحاظ تاریخی جایگاهی شایسته در تاریخ صنعت نفت داشتند، شکل گرفتند و افتتاح شدند. این راه همچنان با قوت امتداد دارد و امید می‌رود که تا پایان سال آینده، دست کم پنج موزه و مرکز اسناد صنعت نفت در کشور شکل گیرد. این امر می‌تواند یکی از مهمترین دستاوردهای دولت در جهت ایجاد فرهنگ عمومی نفت و آموزش صنعت نفت محسوب شود.

نمایشگاه خودروهای کلاسیک در موزه بنزین خانه آبادان، نخستین موزه از طرح موزه‌های صنعت نفت، با استقبال شرکت کنندگان و بازدید کنندگان از این همایش رو به رو شد.

«نمایشگاه خودروهای کلاسیک» برای نخستین در شهر آبادان و به همت موزه بنزین خانه این شهر و با همکاری هیأت اتومبیلرانی آبادان برگزار شد.

در این نمایشگاه که همزمان با دهه فجر و فرارسیدن چهلمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی برگزار شد، ۲۰ خودروی قدیمی و کلاسیک با قدمت ۶۰ سال به بالا به نمایش گذاشته شد و بیش از ۱۳۰۰ بازدید کننده از این نمایشگاه بازدید کردند. در نمایشگاه خودروی کلاسیک، همچنین جمعی از مسوولان شهری آبادان، از جمله اعضای شورای شهر، روسای اداره تربیت بدنی و هیأت اتومبیلرانی، مسوولان آموزش و پرورش و رئیس میراث فرهنگی خرمشهر حضور یافتند.

خودروهای قدیمی بنز، شورلت کاپریس، بیوک، شورلت نوا، جی

ام سی، فولکس ون فود، پیکان، شورلت کروک بل ایر و ۱۰ موتورسیکلت سنگین، از جمله خودروهای شرکت کننده در این نمایشگاه بودند.

لادن علیپور، رئیس موزه بنزین خانه آبادان، استقبال مردم از این همایش را فراتر از انتظار توصیف و اظهار امیدواری کرد، موزه بنزین خانه با برگزاری برنامه‌هایی از این دست بتواند به رونق گردشگری و توسعه شهری در آبادان کمک کند.

همایش خودروهای کلاسیک روز جمعه، ۱۲ بهمن ماه از ساعت ۱۲ الی ۱۸، همراه با برنامه‌های جنبی، از جمله نورافشانی برگزار و در پایان هدایایی از سوی موزه بنزین خانه آبادان به صاحبان خودروهای شرکت کننده در این همایش اهدا شد.

موزه بنزین خانه آبادان، نخستین موزه از طرح موزه‌های صنعت نفت است که در آبادان گشایش یافته و طی دو سال راه اندازی این موزه، میزبانی برنامه‌ها و همایش‌های متعدد فرهنگی و هنری را به عهده داشته است.

